

**KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM KAYGISI İLE SOSYO- KÜLTÜREL
ADAPTASYON VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ: HATAY
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Fırat Ata*

ÖZET

Küreselleşmeyle sosyo-kültürel alanda yeni imkânlar oluşmuştur. Bunlardan biri de öğrencilerin farklı programlar aracılığıyla yeni kültürlere dâhil olabilmesidir. Yabancı uyruklu öğrencilerin dâhil oldukları toplum içerisinde eğitim sürecini başarılı bir şekilde devam ettirebilmeleri için kültürlerarası iletişim kaygılarının en aza indirgenmesi ve sosyo-kültürel adaptasyon düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Bu çalışmada, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kaygı ve adaptasyon düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. 205 öğrenciyi kapsayan saha araştırması sonucu elde edilen veriler, yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygıları ve sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Kültürlerarası iletişim kaygısı, sosyo-kültürel adaptasyon, yaşam doyum düzeyi, mutluluk düzeyi, medya kullanım sıklığı.

**THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERCULTURAL
COMMUNICATION ANXIETY AND SOCIO-CULTURAL
ADAPTATION AND LIFE SATISFACTION: THE CASE OF HATAY
MUSTAFA KEMAL UNIVERSITY**

ABSTRACT

Globalization has enabled new opportunities in the socio-cultural field. One of them is that students can participate in new cultures through different programs. In order

---

* Öğretim Görevlisi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi- Antakya Meslek Yüksekokulu, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0905-0739>

Makale Gönderim Tarihi: 11.03.2019 - Makale Kabul Tarihi: 26.06.2019

for the foreign students to continue their education process successfully with in the society they are included, intercultural communication anxiety should be minimized and the socio-cultural adaptation levels should be high. In this study, the relationship between anxiety and adaptation levels of foreign students studying at Hatay Mustafa Kemal University was investigated. The data obtained from the field research which includes 205 students shows that there is a negative relationship between the intercultural communication anxiety and socio-cultural adaptation levels of foreign students.

Key words: Intercultural communication anxiety, socio-cultural adaptation, life satisfaction level, happiness level, media usage frequency.

GİRİŞ

Sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yaşanan gelişmeler sonucu yeni boyutlar kazanan kültürlerarası iletişim kavramı, farklı boyutlarıyla tanımlanması gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu boyutlardan ikisi, kültürlerarası iletişim kaygısı ve bu kaygıyla negatif ilişki içerisinde bulunan sosyo-kültürel adaptasyondur.

Kültürlerarası iletişim kaygısı, farklı gruplardan insanlarla iletişim kurarken yaşanan endişe olarak tanımlanmaktadır. Bu kaygı, dilsel yeteneği, duygusal ifade farklılıkları ve iletişim tarzlarındaki değişiklikleri kapsamaktadır (Neuliep ve McCroskey 1997: 148). Nitekim kültürlerarası iletişim kaygısı farklı çalışmalar içerisinde farklı boyutlarıyla analiz edilen bir kavramdır. Hofstede, kültürlerarası iletişim kaygısını “güç mesafesi, bireycilik-toplumculuk, erkeksilik-kadınsılık, belirsizlikten kaçınma, kısa ve uzun döneme yönelik etkenler” ile analiz etmiştir (1980: 20). Gudykunst ise kültürlerarası iletişim kaygısını “benlik, yabancılarla etkileşim, yabancılara reaksiyon, yabancıların toplumsal kategorizasyonu, durumsal süreçler, yabancılarla bağlantılar ve etik etkileşimler” olmak üzere yedi boyut ile incelemiştir (1998: 428).

Kültürlerarası iletişim sürecinde kaygıyı en aza indirmek bazı etkenlerle mümkün olabilir. “Toplumsal aidiyet, paylaşılan iletişim ağı, iletişim kuran yabancılar arasındaki dikkat çekicilik, diğer kültürlerle aşına olmak, kültürel bir karşılaştırma yapmak” gibi etkenler kültürlerarası iletişim kaygısını ortadan kaldırabilir ya da kaygı seviyesini azaltabilir. Kaygı seviyesinde yaşanan azalma kişilerin (öğrencilerin, işçilerin, göçmenlerin vb.) dâhil oldukları topluma sosyo-kültürel adaptasyonlarını kolaylaştırabilir.

Sosyo-kültürel adaptasyon, gündelik yaşam sorunlarını ve sosyal etkileşimleri yeni bir kültürel bağlamda ele almanın yeterliliği olarak tanımlanmaktadır. Çok kültürlü temas ve değişikliğin sonucu olarak sosyo-kültürel adaptasyon, psikolojik/psikoloji kaynaklı bedensel rahatsızlıkları ve bu rahatsızlıklarla başa çıkma yolları şeklinde yorumlanmaktadır (Searle ve Ward 1990, Gülnar ve Balcı 2011: 102).

Bahsi geçen olumsuzlukları en aza indirebilmek için sözlü ve sözsüz iletişim kodları, normlar, kalıp düşünceler/ önyargılar ve davranış kuralları gibi kriterler göz önünde bulundurulabilir. Bu kriterler, dâhil olunan kültürün özelliklerinin öğrenilmesini sağlayacağından iletişim sürecinde sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanmasına da katkı sağlayabilir. Ayrıca, Gülnar ve Balcı'nın belirlemiş olduğu “kültürel tutumlar, psikolojik uyum, bireyler arası iletişim: internet ve kitle iletişim araçları kullanımı ve bireysel farklılıklar” gibi kıstaslar da sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanmasında önemli kıstaslar olarak göz önünde bulundurulabilir (2011: 109).

Kültürlerarası iletişim kaygısı ve sosyo-kültürel adaptasyon arasındaki ilişkiyi teorik ve uygulamalı olarak irdeleyen bu çalışma kapsamında dört bölüme yer verilmiştir. Birinci bölümde, kültürlerarası iletişim kaygısı tanımlanarak bu kavrama yönelik bazı çalışmalar anlatılmıştır. İkinci bölümde, sosyo-kültürel adaptasyon kavramının literatürdeki karşılığı ve bu alanda yapılan çalışmaların bazalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi tanımlanarak araştırmanın evren ve örnekleme, araştırma verilerinin nasıl elde edildiği ve

verilerin işlenmesinde kullanılan testler açıklanmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise elde edilen bulgulara ve bu bulguların açıklanmasına yönelik yorumlara yer verilmiştir. Çalışma, genel bir değerlendirme ve öneriyle sonlandırılmıştır.

1. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM KAYGISI

Kültürlerarası iletişim kaygısı¹, iletişimin gerekli olduğu durumlarda bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde iletişim sürecinden kaçınmakla ilgili olup ilk olarak 1972 yılında James C. McCroskey tarafından literatüre kazandırılmıştır (Lin 2011: 13). Kültürlerarası iletişim kaygısı, farklı gruplardan, özellikle kültürel ve/veya etnik gruplardan olan insanlarla gerçek ya da beklenen iletişim ile ilgili korku ya da endişe” olarak tanımlanmaktadır (Neuliep ve McCroskey 1997: 148). İletişim endişesi (CA), kültürlerarası iletişim sürecindeki kaygı veya korkudan kaynaklanan yetersizliği kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle kültürlerarası iletişim kaygısı, iletişim kaygısının negatif içsel olma durumudur (Lin 2011: 13, Roach ve Olaniran 2014: 33). Kültürlerarası iletişim kaygısı yüksek olanların kültürlerarası etkileşimlere girme girişimleri daha azdır. Bu durum, yeni bir kültüre dâhil olanlar için sorunlu olabilir, çünkü kültürlerarası iletişim kaygısı ev sahibi kültüre uyum sağlama becerilerini de sınırlandırmaktadır (Neuliep 2012: 16). Kültürlerarası iletişim kaygısı, kısmen dil yeteneği, duygu ifadesindeki farklılıklar ve sözel ve sözel olmayan iletişim tarzlarındaki farklılıklar gibi iletişim engellerinden kaynaklanmaktadır (Spencer-Rodgers ve McGovern 2002).

Kültürlerarası iletişim sürecinde kaygı oluşturabilecek farklı boyutlar vardır. Bu boyutlar: “güç mesafesi, bireycilik-toplumculuk, erkeksilik-kadınsılık, belirsizlikten kaçınma, kısa ve uzun döneme yönelik etkenler” olarak sıralanmaktadır. Güç mesafesi: toplumun, kurum ve organizasyonlarda gücün orantısız bir şekilde dağılımını ne ölçüde kabul ettiğini belirtir. Bireycilik ve

---

¹ Kültürlerarası iletişim kaygısı, farklı çalışmalar içerisinde kültürlerarası iletişim endişesi adıyla da anılmaktadır.

toplumculuk: bireycilik, toplumu oluşturan bireylerin sadece kendilerine veya en yakınlarına karşı sorumluluk sahibi olduğu, esnek toplumsal yapıyı ima ederken, tersi olan toplulukçuluk, bireylerin sadece en yakın akrabalarına değil, ait olduğu tüm gruba da sorumluk hissettiği, sıkı toplumsal yapıya işaret etmektedir. Erkeksilik ve kadınsılık: toplumun, başkalarını düşünmeme ve paranın/eşyanın elde edilmesi gibi dominant özelliklere ne kadar değer verdiğiyle ilgilidir. Belirsizlikten kaçınma: toplumun belirsiz durumlardan ne ölçüde etkilendiğini işaret eder (Hofstede 1980: 20).

Kültürlerarası iletişim sürecinde kaygıyı, bazı etkenlerle en aza indirmek mümkün olabilir. “Toplumsal aidiyet, iletişim kuranlar arasındaki benzerlik, paylaşılan iletişim ağı ve iletişim kuran yabancılar arasındaki dikkat çekicilik” gibi kriterler, bu süreçte kaygıyı azaltabilir (Gudykunst 1995). Ayrıca “diğer kültürlere aşina olmak, kültürel bir karşılaştırma yapmak, kültürlerarası iletişim çatışmalarından ders çıkarmak” gibi etkenler de kültürlerarası iletişim kaygısını en aza indirebilir (Lu ve Wan 2011: 59).

Neuliep ve Ryan (1998), kültürlerarası iletişim endişesi ve sosyo-iletişimsel yönelim arasındaki belirsizliği araştırmıştır. Öngörüldüğü gibi kültürlerarası iletişim endişesi, belirsizlikle pozitif ilişkilidir. Kültürlerarası iletişim endişesi, sosyo-iletişimsel yönelim ile negatif korelasyon göstermiştir.

Seyitoğlu ve ark. yaptıkları çalışmada, Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygılarını ele almışlardır. Çalışmada, günlük ve akademik yaşamın kültürlerarası iletişim kaygısından etkilenme oranı %14,8 olarak saptanmıştır. Çalışma bulgularına göre, 34 kişi düşük 31 kişi ise orta seviyede iletişim kaygısına sahiptir. Öğrencilerin konaklama yeri ve sağlık hizmetleriyle ilgili kaygılı oldukları görülmüştür. Türkiye’deki gıda fiyatlarını Avrupa ülkelerine göre daha ucuz bulan öğrenciler, öğretim elemanlarının kendi sorunlarıyla daha fazla ilgilendiklerini belirtmişlerdir (2015: 10).

Bozkaya ve Aydın ise kültürlerarası iletişim kaygısını Erasmus programı öğrencileri açısından değerlendirmiştir. Çalışmada, öğrencilerin farklı bir kültürle iletişim kurma süreci incelenmiştir. Yurt dışına gönderilecek öğrencilerin gittikleri ülkelere uyum sağlayabilmeleri için, sosyal kişiler olmalarına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin yabancı dil bilgilerinin ileri düzeyde olması da kaygıyı en aza indirecek etkenler arasında gösterilmiştir (2010: 36-39).

2. SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON

Sosyo-kültürel adaptasyon², psikolojik uyum, gündelik yaşam sorunlarına yönelik çözümlenmeleri ve sosyal etkileşimleri yeni bir kültürel bağlamda ele almanın yeterliliği olarak tanımlanabilir. Sosyo-kültürel adaptasyon, kişisel/kültürel kimlik, öznel iyi oluş ve duygusal bir algıya ilişkin psikolojik sonucu içermektedir (Searle ve Ward 1990). Sosyo-kültürel adaptasyon süreci, çok kültürlü temas ve değişikliğin sonuçları olarak olumsuz psikolojik ve psikoloji kaynaklı bedensel rahatsızlıklara vurgu yaparak geniş bir alanda stres ve onunla başa çıkma yolları çerçevesinde yorumlanmaktadır (Gülнар ve Balcı 2011: 102).

Sözlü ve sözsüz iletişim kodları, normlar, kalıp düşünceler/ önyargılar ve davranış kuralları, bireylerin yabancı kültür üyeleriyle olan iletişim sürecini etkiler (Kartarı 2001: 189). Kültür, iletişim sürecinin kurallarını organize eder; bireyin iletişim sürecinde nasıl rol alacağını belirler. İletişim sürecinin başarılı olabilmesi, kültürel kuralların uygulanmasına bağlıdır (Kabakcı ve Şimşek 2015: 159). Diğer bir ifadeyle kültürel kuralların bilinmemesi, iletişim sürecini dolayısıyla sosyo-kültürel adaptasyon sürecini sekteye uğratabilir.

Sosyo-kültürel adaptasyona ilişkin bazı araştırmaların bulguları aşağıda belirtilmiştir:

Ting Kin ve ark. (2017: 22) yaptıkları çalışmada, sosyal desteğin ve kültürel adaptasyonun nasıl etkilendiğini araştırmışlardır. Çin’de öğrencilerin sosyo-

---

² Sosyo-kültürel adaptasyon kavramı, farklı çalışmalar içerisinde kültürleşme kavramı adıyla da geçmektedir.

kültürel ve psikolojik uyumu incelenmiştir. Aile, yerel dostlar ve yerel olmayan arkadaşlardan gelen sosyal desteğin sosyo- kültürel ilişkileri ılımlı hale getireceği varsayılmıştır. Aile, yerel arkadaşlar ve yerel olmayan arkadaşlardan gelen sosyal adaptasyon desteği marjinalleşme stratejisinin etkilerini zayıflatmaktadır. Ayrıca sosyal destek ve kültürleşme stratejileri arasındaki etkileşim sosyo-kültürel adaptasyon etkilerinin daha güçlü olmasını sağlamaktadır.

Yu ve Wright, Avusturalya'da yaptıkları çalışmada sosyo-kültürel adaptasyon ve akademik adaptasyon arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Çalışmada, sosyo-kültürel adaptasyonu kolaylaştırmak için yerel halktaki insanlarla olan etkileşimin ve gelişmekte olan ağların kullanılabileceği belirtilmektedir (2016: 55). Sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanmasında sosyal ağların kullanılabileceğini belirten bir diğer isim de Croucher'dir. Croucher, Facebook, Myspace ve Twitter gibi sosyal ağların popüler siteler olmalarının yanı sıra göçmenlerin kültürel adaptasyonunu etkileme boyutunun olduğunu da belirtmektedir. Sosyal ağlarda "baskın kültür algısı, aşinalık, baskın dil, kültürel normlar, baskın veya etnik kültürle özdeşleşme, baskın siyasi sisteme dâhil olma ve akreditasyona yönelik içerikler" sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde etkili faktörlerdir (2011: 262).

Khaliman'ın Uzak Doğu bölgesindeki göçmenlerin sosyo-kültürel adaptasyonunu inceleyen çalışmasında, sosyo-kültürel çevreye yeni dahil olan göçmenlerin çoğunluğu kendilerini yerel halktan tamamen yalıtılmış bulmaktadır. Göçmenlerin yerel halkla temasları kısa sürelidir. İletişim, çoğu zaman sadece yasal düzenlemeler ve işverenlerle sınırlıdır. Sadece birkaç göçmenin yerel halk arasında yakın arkadaşı vardır. Bu sosyo-kültürel adaptasyon dengesizliği, ev sahibi nüfusun artan göçmen-fobisi, farklı bir etnik çevreye entegrasyonuna yönelik göç politikasının olmaması ve genel kültür düzeyinin artmaması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Göçmenlerle ilgili bölgesel politikanın ana eğilimleri, Rusça konuşan göçmenlerin adaptasyonu için elverişli koşullar yaratarak ve yasadışı/gayri meşru göçü düzenleyen yasal tabanın iyileştirilmesi

yoluyla insan potansiyelinin geliştirilmesi olmalıdır. Bu bakımdan hükümetlerin konuyla ilgili önemli hedeflerinden biri, tüm göç konularını (göçmenler ve ev sahibi nüfus) adapte etmeyi amaçlayan etkili bir bölgesel göç politikası geliştirmektir (2012: 190, 192).

Zhao, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyonlarını “etnik kimlik, kültürlerarası öz-yeterlilik, belirsizlikten kaçınma” kavramlarıyla analiz etmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin öz-yeterlilik ve etnik kimliği, sosyo-kültürel adaptasyon ile pozitif ilişkilidir. Belirsizlikten kaçınma ise öğrencilerin öz-yeterliliği ile negatif ilişkilidir. Belirsizlikten kaçınma, adaptasyona dolaylı olarak etki etmektedir (2010: 30).

Killick, sosyo-kültürel adaptasyon ve kültür şoku arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kültür şokunun ortadan kalkmasıyla sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanabileceğini belirten yazar, ev sahibi ülkenin kültürel ortamı, öğrenme kültürü, kültürel norm ve beklentileri gibi faktörlerin sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanmasında önemli olabileceğini bulgulamıştır. Ayrıca yeni kültüre dâhil olacak kişilerin, kendi kültürü, davranışları, değerleri, kültürlerarası yetkinliklerinin de sosyo-kültürel adaptasyonun sağlanmasına yardımcı olabileceği belirtilmiştir (2008: 21).

Batır ve Okur, kültürel mesafenin sosyo-kültürel adaptasyon sürecindeki rolüne odaklanmıştır. Çalışmada, kültürel mesafenin, öğrencilerin hem yeni topluma adaptasyonlarını, hem de dolaylı olarak akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bu yüzden, uluslararası öğrencilerin geldikleri toplumla, eğitim aldıkları toplum arasındaki kültürel mesafenin göz önünde bulundurulması, öğrencilerin buldukları ülkelere uyumunu ve buna bağlı olarak akademik başarılarını önemli derecede artıracaktır (2016: 3951-3960). Coşkunserçe ve Erişti, çevrimiçi oryantasyon uygulamalarının uluslararası öğrencilerin yeni kültürdeki katılımcı rollerini benimsemelerine katkı sağladıklarını bulgulamıştır. Öğrencilerin geliştirilen çevrimiçi sistemlerden

beklentileri; günlük yaşam, kültürel konular, seyahat, fotoğraflar, videolar ve Türk Dili başlıkları altında toplanmıştır (2017: 100).

Gülner ve Balcı, Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleşme tutumları ile Türk televizyonlarını izleme motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, yabancı uyruklu öğrencilerin Türk televizyonlarını izlemelerindeki en önemli motivasyonun "kültürleşme" olduğunu ortaya koymuştur. Kültürleşmenin yanı sıra "boş zaman değerlendirme ve kaçış, eğlence ve rahatlama, bilgi arama ve rehberlik ile sosyal etkileşim" de yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyonunu sağlayan motivasyonlar olarak saptanmıştır (2010: 447).

Kültürlerarası iletişim kaygısı ve sosyo-kültürel adaptasyon arasındaki ilişkinin yanında merkezi kavramlardan biri de yaşam doyumudur. Yaşam doyumunun bu süreçte kültürlerarası iletişim kaygısıyla negatif, yaşam doyumuyla ise pozitif ilişkide olması beklenmektedir.

3. YAŞAM DOYUMU

Yaşam doyumunu kavramı, Bernice L. Neugarten tarafından literatüre eklenmiştir. Yaşam doyumunun birçok tanımı olmasına rağmen ortak bir tanımdan söz etmek mümkün değildir. Konu üzerine çalışan araştırmacıların ele aldıkları boyuta göre şekillenen tanımlar mevcuttur.

Diener'a (2000) göre yaşam doyumunu, kişinin bilişsel boyutta yaşadığı bireysel sorgulamaları ve yaşamı nasıl algılayıp/içselleştirdiğidir. Bireyin yaşamında kendini nasıl konumlandığı ve çevresiyle olan etkileşimi, yaşam doyum düzeyinin yüksek olmasında önemli iki faktördür. Veenhoven'a göre yaşam doyumunu, bir kişinin hayatının genel kalitesini olumlu olarak değerlendirdiği derecedir. Kişinin, hayatını ne kadar çok severek yaşadığıyla ilgilidir (2014: 6). Şahin'e (2008: 15) göre yaşam doyumunu, bireyin yapmak ve/veya sahip olduklarını kıyaslaması sonucunda deneyimlediği duygulardır. Barut ve Kalkan'a göre ise yaşam doyumunu, insanların mevcut yaşamlarından ve yaşam süreçlerinden memnun olmaları için gereken unsurları kapsamaktadır (2002: 69).

Yaşam doyumu kavramındaki doyum ile gerçekleşmesi beklenen ihtiyaçlar ve arzular ifade edilmektedir (Özer ve Karabulut 2003: 72).

Yaşam doyumu, genel ve anlık olmak üzere iki boyutta ele alınabilir. Genel yaşam doyumu, bireyin yaşam biçimi, bireyin kendi hakkındaki fikri, yargıları ve tutarlılığını göstermektedir. Anlık doyum ise bireyin verdiği tepkiler sonucunda öznel iyi olmanın olumlu ve olumsuz duygularını kapsamaktadır. Bireyin iyi olma halinde mikro düzeyde bilişsel durumlar ve duygusal alanlar önemli bir etkiye sahip iken makro düzeyde bireyin içinde bulunduğu ülkenin ekonomik ve toplumsal alanlardaki durumu belirleyicidir (Yetim 2001).

Yaşam doyumu kişinin hedef, beklenti, ilgi ve standartlarından oluşan durumunu, kültür ve değer sistemi içindeki yaşayış biçimini aktarmaktadır. Yaşam doyumunun bileşenleri, bireyin fiziksel sağlığı, uyum becerisi, psikolojik iyi olma hali, çevresiyle ilişkileri ve sosyo-ekonomik durumudur. Bireyin iyi olma hali, yaşamdan doyum sağlaması gibi kavramlar, yaşam doyumunun öznel tarafını anlatırken; özerk yaşayabilme, toplumsal ilişkiler, üretken olma gibi ifadeler ise kavramın nesnel boyutunu oluşturmaktadır (Balat ve Akman 2006).

Diener ve Diener'a göre (1995: 72) yaşam boyu memnuniyetin önemi, sistematik olarak değişmektedir. Bireyin yaşam doyumu, gelişen hayat şartlarıyla değişebilmektedir. Kültür, toplumsal sistem, aile ve arkadaşlık memnuniyetinin yaşam doyumuyla güçlü bir ilişkisi vardır. Kolektivist kültürlerde, bir kişinin yaşam memnuniyeti türetilir. Bireyin kendi grubundan (aile, arkadaş ve iş arkadaşlarından) etkilenme durumu söz konusudur. Bireyin kendi grubu içerisinde aile memnuniyetinin yaşamla en yüksek korelasyonu sağladığı vurgulanmaktadır. Finansal durum, boş zamanın nasıl geçirildiği, işinde nasıl konumlandırıldığı ve seçimlerini birey adına kimlerin yaptığı, işinden memnun olup olmaması gibi etkenler de yaşam doyumunu etkilemektedir. Yaşam doyumuna yönelik bazı araştırmaların bulguları şu şekildedir:

Waygood ve ark. (2018: 1, 10) yaşam doyumu ve seyahat doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çocuklar üzerine yapılan araştırmada seyahatten

memnuniyetin yaşam doyumuyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Seyahat doyumunun yaşam doyumunu etkileyen dolaylı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyo-demografik değişkenlerin marjinal öneme sahip olduğu vurgulanan çalışma verilerine göre, cinsiyete göre yaşam doyumunda anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Wolf ve Patel (2018: 50-51), kurumsal faktörler ve serbest mesleğin yaşam doyumuyla olan ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, serbest meslek ile yaşam doyumunda pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Serbest meslek ile yaşam doyumundaki pozitif ilişki, ülkelerin refah düzeyleriyle güçlendirilebilmektedir. Paylaşılan refahın, serbest meslek ile yaşam doyumundaki ilişkiye sahip olması da ülkedeki mevcut iş özgürlüğü seviyesine göre artmaktadır. Çalışmanın önemli bir diğer bulgusu da girişimciler ve serbest meslek sahibi olanların yaşam doyumuna yönelik sunduğu bulgularıdır. Girişimciler, yaşam doyumunda olumlu etkilere sahip olabilen yüksek düzeyde özerklik ve bağımsızlık deneyimleri yaşarken, serbest meslek sahibi bireyler ise daha çok işkolik olma eğilimindedir.

Goel ve ark. (2018: 5), yaptıkları çalışmada sağlık kavramının yaşam doyumuyla yakından ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Artan sağlık masrafları, kötü yaşam doyumuna/yaşam doyumsuzluğuna neden olabilmektedir. Kronik hastalık riski, yaşlılık, düşük eğitim ve gelir gibi etkenler de kötü yaşam doyumuna neden olan etkenler olarak belirtilmiştir.

Özyürek ve ark. yaptıkları çalışmada tükenmişlik ve yaşam doyumundaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma, 2008-2009 öğretim yılında Karabük ili ortaöğretim okullarında görev yapan 562 öğretmen ve 68 okul yöneticisini kapsamaktadır. Elde edilen bulgulara göre, yaşam doyumunda tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yaşam doyumunda arttıkça tükenmişlik azalmaktadır. Yaş arttıkça yaşam doyumunda artmaktadır. Cinsiyet ve yaşam doyumunda anlamlı bir farklılık vardır. Kadın öğretmenlerin yaşam doyum düzeyleri, erkeklerden daha yüksektir (2012: 892, 900).

Kapteyn, Smith ve Van Soest (2009: 29) ise yaptıkları çalışmada, dört alanın yaşam doyumunu etkilediğini belirlemişlerdir. Bunlar “iş\günlük faaliyetler, sosyal temas\ aile, sağlık ve gelirdir.” Dört alan arasında sosyal temaslar ve aile, küresel yaşam üzerinde en yüksek etkiye sahiptir.

4. YÖNTEM

Bu araştırma, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygılarını etkileyen faktörleri ve sosyo-kültürel adaptasyon düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan saha araştırmasını içermektedir.

4.1. Araştırmanın Uygulaması ve Örneklem

Bu çalışma kapsamında, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi örneğinde bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın nüfusunu/evrenini, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Türkiye’de yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimlerine rahat bir şekilde devam edebilmelerine ortam sağlayan üniversitelerden biri olan Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında eğitim alan 468 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Çalışmanın verileri, bu öğrencilerden 205’ine kartopu örnekleme yoluyla ulaşılarak elde edilmiştir.

Çalışma “nedensellik ilişki tasarımına” dayanmaktadır. Bu tasarımda birden fazla faktör arasındaki ilişkinin varlığı açıklanır. Kurulan neden-sonuç ilişkisinde A’nın B üzerindeki etkisi araştırılır. Daha fazla değişken kullanılacaksa A1, A2 ve A3’ün Y’ye tek tek ya da birlikte olan etkisi araştırılır (Gülner ve Balcı, 2011, 150). Çalışmada aşağıda belirtilen hipotezler test edilmiştir:

- H1: Yaşam doyumunu düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H2: Mutluluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- H3: Kültürlerarası iletişim kaygısı ve yaşam doyum düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- H4: Kültürlerarası iletişim kaygısı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

- H5: Yaşam süresi ve kültürlerarası iletişim kaygısı ve arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- H6: Kültürlerarası iletişim kaygısı ve soyo-kültürel adaptasyon arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- H7: Kültürlerarası iletişim kaygısı ve Türkçe yeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

4.2. Veri Toplama Araçları

Çalışma, toplam 68 sorudan oluşan 6 farklı ölçekten oluşmaktadır. Birinci ölçek, kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeğidir. İkinci ölçek, sosyo-kültürel adaptasyon ölçeğidir. Üçüncü ölçek, yaşam doyum ölçeğidir. Dördüncü ölçek, dil becerisi ölçeğidir. Beşinci ölçek, medya kullanım ölçeğidir. Altıncı ölçek ise araştırmaya katılanların demografik özelliklerine yöneliktir.

Anket formunun ilk bölümünde kültürlerarası iletişim kaygı düzeyini belirlemek için 5'li likert tipinde 14 soru sorulmuştur (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum). İkinci bölümde, 5'li likert tipinde 30 soru ile katılımcıların sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri ölçülmüştür (1: Çok Zor, 2: Zor, 3: Orta Derecede Zor, 4: Kolay, 5: Çok Kolay).

Kültürlerarası iletişim kaygısı ve sosyo-kültürel adaptasyon arasındaki ilişkiyi daha güçlü ortaya koyabilmek için araştırmada yaşam doyumunu, dil becerisi ve medya kullanım sıklığına yönelik sorular sorulmuştur. Yaşam doyumuna yönelik 5'li likert tipinde (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) 5 soru sorulmuştur. Dil beceresine yönelik 5'li likert tipinde (1: Çok Zayıf, 2: Zayıf, 3: Orta, 4: İyi, 5: Çok İyi) 5 soru sorulmuştur. Medya kullanım sıklığına yönelik 5'li likert tipinde (1: Hiç, 2: Haftada 1-2 Gün, 3: Haftada 3-4 Gün, 4: Haftada 5-6 Gün, 5: Her Gün) 4 soru sorulmuştur. Araştırmanın son bölümünde, katılımcıların "cinsiyet, uyruk, eğitim aldıkları bölüm/program, kaçınıcı sınıf oldukları, yaşları ve Türkiye'de kalış

sürelerini belirlemeye yönelik 6 demografik soruya yer verilmiştir. Kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeğinin cronbach alfa değeri ,733 yaşam doyum ölçeğinin cronbach alfa değeri ise ,782 olarak saptanmıştır.

4.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Saha araştırması, 1-30 Mart 2018 tarihleri arasında katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 21.0 istatistik programına aktararak elektronik ortamda işlenmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla; ankete katılanların demografik özellikleri, kültürlerarası iletişim kaygısı ölçeğinde yer alan maddelere ilişkin frekans dağılımları gibi betimleyici istatistik teknikleri esas alınmıştır. Araştırmaya katılanların kültürlerarası iletişim kaygıları ve sosyo-kültürel adaptasyonları arasındaki farkı görmek amacıyla, her bir değişken için compute edilen ve aritmetik ortalamaya dayanan indeks kullanılmıştır. Katılımcıların Türkiye medyası ve kendi ülkelerindeki medya kullanımlarındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla *Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi*'nden yararlanılmıştır. Faktörler arası ilişkinin gücünü ve yönünü ortaya koymak amacıyla da *Korelasyon Analizi*'ne başvurulmuştur.

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yaşam doyumunu, kültürlerarası iletişim kaygısı, mutluluk düzeyi ve medya kullanım sıklığıyla ilgili farklı analizlere yer verilmiştir. Bu bölüm içerisinde araştırmaya katılanların cinsiyet, uyruk, yaş, okudukları fakülte/meslek yüksekokulu, Türkiye'de kalış süreleri ve kaçınıcı sınıfta olduklarına yönelik demografik bulgulara da yer verilmiştir.

5.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Cinsiyet dağılımına yönelik betimleyici istatistik değerlerine göre araştırmaya katılanların %55.1'inin kadın, %44.9'unun ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanlar, %55,6 ile en çok Suriye uyruklu olduklarını

belirtmişlerdir. Suriye'yi, %11.7 ile Kırgızistan ,%6.8'lik oranlarıyla Mısır ve Türkmenistan, %5.9 ile Azerbaycan, %5.4 ile Afganistan, %2.9 ile Suudi Arabistan, %2.4'lük oranlarıyla Filistin ve Somali takip etmiştir.

Araştırmaya katılanların %57.6'sı, 18-20 yaş aralığındadır. %30.7'si 21-22, %9.3'ü 23-24, %2.4'ü ise 27-28 yaşındadır. Türkiye'de kalış sürelerine yönelik betimleyici istatistik değerlerine göre araştırmaya katılanların %43.4'ü 1-2 yıl, %38'i 3-4 yıl, %14.6'sı 5-6 yıl, %3.9'u ise 7-8 yıldır Türkiye'de kaldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %14.1 ile en çok İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okudukları görülmüştür. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini, %12.2 ile Ziraat Mühendisliği, %10.2 ile İlahiyat Fakültesi, %8.3'ünün Meslek Yüksekokulu, %7.3 ile Fen-Edebiyat Fakültesi, %6.8 ile Eğitim Fakültesi, %6.3 ile Mimarlık Fakültesi, %4.9 ile Tıp Fakültesi, %4.4'lük oranlarıyla Diş Hekimliği, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu takip etmektedir.³ Katılımcıların %54.6 ile en çok Hazırlık Sınıfı öğrencileri olduğu bulgulanmıştır. Hazırlık sınıfını %17.1 ile 1.Sınıf, %15.6 ile 2.Sınıf %9.8 ile 4.Sınıf ve %2.9 ile 3.Sınıf takip etmiştir.

5.2. Yaşam Doyumuna Yönelik Analizler

Tablo 1: Yaşam Doyum Ölçeğinin Betimleyici İstatistikleri

Yaşam	N	En Düşük	En Yüksek	X
Doyum				
Düzeyi	205	1,00	4,60	,775

Yaşam doyum ölçeğinde yer alan 5 madde compute edilerek tek bir değişkene çevrilmiştir. Böylece araştırmaya katılanların yaşam doyum düzeyi

³ Araştırmaya katılanların bir kısmı, okuduğunuz fakülte/meslek yüksekokulu sorusuna okudukları bölüm/program adını yazmışlardır. Belirtilen bölüm/program isimleri ilgili fakültede olabildiği gibi meslek yüksekokullarında da mevcuttur. Dolayısıyla verilen cevaplar fakülte ve meslek yüksekokulu diye ayrıştırılmadan bölüm ve program isimleriyle verilmiştir. Katılımcılar, %5.4 ile Yerel Yönetimler, %4.4 ile Muhasebe, %3.4 ile İnşaat Teknolojisi, %2.9 ile Dış Ticaret, %2.4 ile Basın ve Yayıncılık Programı okuduklarını belirtmişlerdir.

açıklanmaya çalışılmıştır. Tablo 1'deki betimleyici istatistik değerlerine bakıldığında yaşam doyum düzeyi en düşük 1,00, en yüksek ise 4,60 olarak saptanmıştır. Katılımcıların sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri $\bar{X}=,775$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Cinsiyete Göre Yaşam Doyum Düzeyi

	N	$\bar{X}$	F	df	Sig.
Kadın	113	3,26			
Erkek	92	3,08	,025	203	,875
Toplam	205	3,18			

Cinsiyet ve yaşam doyum düzeyi arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 2 bulgularına göre yaşam doyum düzeyi, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 2'de yer alan bulgular, çalışmanın yöntem kısmında belirtilen "yaşam doymu düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır" şeklindeki 1 numaralı hipotezin karşılık bulmadığını/ yanlışlandığını göstermektedir.

5.3. Sosyo- Kültürel Adaptasyona Yönelik Analizler

Tablo 3: Sosyo- Kültürel Adaptasyon Ölçeğinin Betimleyici İstatistikleri

Kültürel	N	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$
Adaptasyon	205	2,47	4,37	3,4956

Sosyo- kültürel adaptasyon ölçeğinde yer alan 29 madde compute edilerek tek bir değişkene çevrilmiştir. Böylece araştırmaya katılanların sosyo- kültürel adaptasyon düzeyi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tablo 3'deki betimleyici istatistik değerlerine bakıldığında mutluluk düzeyi en düşük 2,47 en yüksek ise 4,37 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri $\bar{X}=3,49$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Mutluluk Düzeyi

	N	X̄	F	dg	Sig.
Kadın	113	3,50			
Erkek	92	3,48	17,55	203	,000
Toplam	205	3,49			

Cinsiyet ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 4 değerlerine göre, mutluluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgu, “mutluluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır” şeklindeki 2 numaralı hipotezin doğrulandığını göstermektedir.

5.4. Medya Kullanım Tercihleri

Tablo 5: Medya Kullanım Tercihleri

	X̄	N	Sd
Televizyon İzleme (Türkiye’de)	1,9317	205	1,09
Televizyon İzleme (Kendi Ülkenizde)	3,1610	205	1,34
Gazete Okuma (Türkiye’de)	1,4195	205	,834
Gazete Okuma (Kendi Ülkenizde)	1,9268	205	1,39
Radyodan Dinleme (Türkiye’de)	1,3317	205	,844
Radyodan Dinleme (Kendi Ülkenizde)	1,6000	205	1,10
İnternet Kullanma (Türkiye’de)	4,8683	205	,428
İnternet Kullanma (Kendi Ülkenizde))	4,0927	205	1,14

Araştırmaya katılanların medya kullanım analizlerine göre yabancı uyruklu öğrenciler, televizyon, gazete ve radyoyu Türkiye’den daha çok kendi ülkelerinden takip etmeyi tercih etmektedir. İnternet kullanımında ise Türkiye’de

internet kullanımının kendi ülkelerindeki internet kullanımının önünde olduğu görülmektedir.

5.5. Kültürlerarası İletişim Kaygısına Yönelik Analizler

Tablo 6: Kültürlerarası İletişim Kaygısı Betimleyici İstatistikleri

	X	SD	N
Farklı kültüre mensup kişilerle grup tartışmalarına katılmaktan hoşlanmıyorum.	3,54	1,34	205
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşim kurarken düşüncelerim karışıyor.	2,87	1,09	205
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşimde bulunma ihtimaliyle karşı karşıyayım.	2,63	1,28	205
Normalde farklı kültürden biriyle görüşmelerde çok sakin ve rahatım.	2,48	1,20	205
Farklı kültürden biriyle konuşurken çok rahat hissediyorum.	2,41	1,21	205
Farklı kültürden biriyle konuşmaktan korkmam.	2,30	1,33	205
Farklı kültürlerden insanlarla grup tartışmasına katılmak beni sinirlendiriyor.	2,21	1,09	205
Farklı kültüre mensup insanlarla etkileşim kurarken sakin ve rahatım.	2,20	1,14	205
Farklı kültürden biriyle konuşmaktan korkuyorum.	2,18	1,22	205
Normalde farklı kültürden biriyle görüşmelerde çok sinirli ve gerginim.	2,14	1,22	205
Genel olarak, farklı kültürlerden insanlarla etkileşimde rahatım.	2,13	,89	205
Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmak beni rahatsız ediyor.	1,90	1,11	205
Farklı kültürlerden insanlarla etkileşime girerken sinirli ve gerginim.	1,76	1,09	204
Farklı kültürden biriyle görüşme yaparken çok sinirli olurum.	1,62	1,05	205

Araştırmaya katılanların kültürlerarası iletişim kaygısını ölçmek için sorulan sorulara bakıldığında en yüksek değer $X=3,54$ 'le "farklı kültüre mensup kişilerle grup tartışmalarına katılmaktan hoşlanmıyorum" maddesinde görülmektedir. Bu sonuç kültürlerarası iletişim kaygısının temelini oluşturan etkenlerden biri olarak yorumlanabilir. Yeni bir kültüre dâhil olan üniversite öğrencisi, hem eğitim sürecinde hem de yaşadığı toplumda etkileşime girdiği

kişilerle fikir ve duygularına yönelik tartışmaya girme konusunda kaygı sahibi olmaktadır. Kültürlerarası iletişim kaygısı içerisinde yer alan “farklı kültürden biriyle görüşme yaparken çok sınırlı olurum” maddesi ise $X=1,62$ ile katılımcıların en az kaygı duydukları soru olmuştur.

Tablo 7: Kültürlerarası İletişim Kaygısı ve Yaşam Doyum Düzeyi Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Kaygı	Yaşam Doyum
Kaygı	1	-,279**
Yaşam Doyum	-,279**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Tablo 7’de yer alan faktörler arasındaki ilişkinin korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında, kültürlerarası iletişim kaygısı ve yaşam doyum düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = -,279^{**}$, $p = 0,000$). Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim kaygıları arttıkça yaşam doyum düzeyleri azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle yaşam doyum seviyesi arttıkça kültürlerarası iletişim kaygısı azalmaktadır. Tablo 7 bulguları, “kültürlerarası iletişim kaygısı ve yaşam doyum düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır” şeklindeki 3 numaralı hipotezi doğrulamaktadır.

Tablo 8: Cinsiyete Göre Kültürlerarası İletişim Kaygı Düzeyi

	N	$\bar{X}$	F	df	Sig.
Kadın	113	32,28			
Erkek	92	32,64	9,06	203	,003
Toplam	205	32,46			

Tablo 8’te yer alan bulgular, kültürlerarası iletişim kaygısıyla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin kültürlerarası iletişim kaygıları, benzer seviyelerdedir. Tablo 8 bulguları, “kültürlerarası iletişim kaygısı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır” şeklindeki 4 numaralı hipotezin doğrulandığını göstermektedir.

Tablo 9: Kültürlerarası İletişim Kaygı Düzeyini Gösteren Betimleyici İstatistik Değerleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
Düşük Düzey	121	59,0	59,0	59,0
Orta Düzey	84	41,0	41,0	100,0
Toplam	205	100,0	100,0	

Kültürlerarası iletişim kaygı düzeyini gösteren betimleyici istatistik değerlerine göre, katılımcıların %59'nun düşük, %41'inin ise orta düzeyde kaygı duydukları görülmüştür. Araştırmaya katılanların yüksek düzeyde kaygı yaşamamaları, kendi kültürlerine yakın bir kültüre dâhil olduklarının bir göstergesi olabilir. Diğer bir ifadeyle, araştırmaya katılanların yarısından çoğunun Suriye uyruklu olması ve araştırmanın yapıldığı üniversitenin Hatay ili sınırları içerisinde yer alması, birbirine yakın iki kültürün etkileşimini yansıtmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların kültürlerarası iletişim kaygısı düşük ve orta düzeyde çıkmıştır.

Tablo 10: Türkiye'deki Yaşam Süresi (Yıl Olarak) ve Kültürlerarası İletişim Kaygısı Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Kaygı	Türkiye'de Kalış Süresi
Kaygı	1	,061
Türkiye'de Yaşam Süresi	,061	1

Tablo 10'da yer alan faktörler arasındaki ilişkinin korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında, Türkiye'de yaşam süresi ve kültürlerarası iletişim kaygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=-,061$, $p=,384$). Üniversite

öğrencilerin Türkiye’de yaşam süreleri arttıkça kültürlerarası iletişim kaygılarının azalması beklenirken bu verinin karşılık bulmadığı görülmüştür. Dolayısıyla Tablo 10 bulguları, “yaşam süresi ve kültürlerarası iletişim kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğuna” dair kurulan 5 numaralı hipotezi yanlışlamaktadır.

Tablo 11: Kültürlerarası İletişim Kaygısı ve Sosyo-Kültürel Adaptasyon Arasındaki Korelasyon Analizi

	Kaygı	Kültürel Adaptasyon
Kaygı	1	-488**
Kültürel Adaptasyon	-488**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Kültürlerarası iletişim kaygısı ve soyo-kültürel adaptasyon arasındaki ilişkinin korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında, kültürlerarası iletişim kaygısı ve sosyo- kültürel adaptasyon arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r = -.488^{**}$, $p = .000$). Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim kaygıları arttıkça sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle sosyo-kültürel adaptasyon düzeyi arttıkça kültürlerarası iletişim kaygısı azalmaktadır. Araştırmanın yöntem kısmında belirtilen “kültürlerarası iletişim kaygısı ve soyo-kültürel adaptasyon arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır” şeklindeki 6 numaralı hipotez, Tablo 11 bulgularına göre doğrulanmıştır.

Tablo 12: Kültürlerarası İletişim Kaygısı ve Türkçe Yeterlilik Düzeyi Arasındaki Korelasyon Analizi

	Kaygı	Türkçe Yeterlilik Düzeyi
Kaygı	1	,046
Türkçe Yeterlilik Düzeyi	,046	1

Tablo 12’de yer alan faktörler arasındaki ilişkinin korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında, kültürlerarası iletişim kaygısı ve Türkçe yeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($r = -.046$ $p = .511$).

Katılımcıların Türkçe yeterlilik düzeyi arttıkça kültürlerarası iletişim kaygılarının azaldığı şeklinde bir yorum yapmak mümkün görünmemektedir. Tablo 12’de yer alan bulgulara göre, “kültürlerarası iletişim kaygısı ve Türkçe yeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır” şeklindeki 7 numaralı hipotez karşılık bulamamış ve yanlışlanmıştır.

SONUÇ

Bu araştırmada kültürlerarası iletişim kaygısı ve sosyo-kültürel adaptasyon arasındaki ilişki irdelenmiştir. Bu perspektifle hareket eden çalışmada, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kaygı ve dâhil oldukları toplumun kültürüne adaptasyonları farklı boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kültürlerarası iletişim kaygısı, sosyo-kültürel adaptasyon, mutluluk ve yaşam doyum ölçeği içerisinde yer alan maddeler compute edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin haftalık (Türkiye’de ve kendi ülkelerindeki) medya kullanım düzeyleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar araştırılmıştır. Araştırmanın demografik sorularından biri olan cinsiyetin ölçeklere göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği de irdelenmiştir.

Kültürlerarası iletişim kaygısı içeriğinde yer alan maddelerden en yüksek puanı “farklı kültüre mensup kişilerle grup tartışmalarına katılmaktan hoşlanmıyorum” ifadesi alırken, en az puanı ise “farklı kültürden biriyle görüşme yaparken çok sinirli olurum” maddesi almıştır. Ayrıca kültürlerarası iletişim kaygı düzeyini gösteren betimleyici istatistik değerlerine göre, katılımcıların %59’nun düşük, %41’inin ise orta düzeyde kaygı duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim kaygıları ve sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Eğitim için Türkiye’ye gelen öğrencilerin kaygıları azaldıkça sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri artmaktadır. Kültürlerarası iletişim kaygısı ve mutluluk düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu bulgulanmıştır. Bu veri, Türkiye’ye eğitim için gelen öğrencilerin kültürlerarası

iletişim kaygısı ve mutluluk ölçekleri içerisinde yer alan maddeler çerçevesinde cinsiyet temelli bir sıkıntı yaşamadıklarını ortaya koyması açısından önemlidir. Cinsiyet faktörüyle ele alınan analiz sonucuna göre, yaşam doyumu düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe yeterlilik düzeyi arttıkça kültürlerarası iletişim kaygılarının azalması beklenirken çalışma kapsamında elde edilen bulgular, kültürlerarası iletişim kaygısı ve Türkçe yeterlilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Ayrıca, yabancı uyruklu öğrencilerin dâhil oldukları ülkelerde kalış süreleri arttıkça kültürlerarası iletişim kaygılarının azalması şeklinde bir veri beklenirken bu çalışma örneğinde, yaşam süresi ve kültürlerarası iletişim kaygısı arasında da anlamlı bir ilişkinin olmadığı da saptanmıştır.

Medya kullanım düzeyleri incelendiğinde katılımcıların gazete, televizyon ve radyoyu kendi ülkelerinde Türkiye'ye göre daha çok takip ettiği görülmektedir. Medya içerisinde sadece internet, Türkiye'de daha çok takip edilen medya alanı/aracı olmuştur. Katılımcıların haftalık Türk medyası kullanım sıklığı açısından en çok kullandığı kitle iletişim aracı, internet olmuştur. İkinci sırada televizyon, üçüncü sırada ise gazete yer almaktadır. Ayrıca araştırmaya katılanların Türkiye'de en az kullandığı medya aracı, radyo olmuştur. Bu bulgular, genel anlamda kitle iletişim araçlarının kullanım sıklığı ile paraleldir. İnternetin ve televizyonun bu noktada ilk sıralarda yer alması ve gazete ile radyonun ise son sıralarda yer alması öngörülen bir veri olarak şaşırtıcı değildir.

Çalışmanın hedef kitlesi olan yabancı uyruklu öğrencilerin Türk toplumunun kültürel formları hakkında bilgilendirilmesi, eğitim gördükleri şehirlerin sosyo-kültürel değerlerinin bir adaptasyon süreciyle öğretilmesi bu öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyonlarını artırabilir ve buna bağlı olarak öğrencilerin kültürlerarası iletişim kaygıları olabildiğince azaltılabilir. Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde, üniversite bünyesinde aktif olan farklı içerikteki programlar, konuşma kulüpleri, tiyatro gösterileri, grup çalışmaları kullanılabilir. Üniversitenin bulunduğu şehir kültürünün tanıtılmasının yanında yabancı

uyruklu öğrencilerin, kendi ülkelerine ait kültürel formları tanıtmasına da izin verilmelidir. Bu noktada, yabancı uyruklu öğrenciler ülkelerini tanıtıcı programlar yapmaları konusunda teşvik edilebilir ve aynı ülke öğrencileri bir araya getirilerek sunum yapmaları sağlanabilir. Bu çift yönlü sosyo-kültürel-tanıtım, yabancı uyruklu öğrencilerin, eğitim hayatları döneminde daha başarılı olmalarını sağlayabilir.

Belirtilen önerilerle birlikte konu üzerine yapılacak bundan sonraki çalışmalarda kültürlerarası iletişim kaygısı, yaşam doyum düzeyi, mutluluk düzeyi ölçekleri compute edilmeden ele alınabilir. Örneğin kültürlerarası iletişim ölçeğinde yer alan sorular, yaşam doyum düzeyi ölçeğindeki sorularla ilişkilendirilebilir. Böylece konuyla ilgili daha detaylı çözümlenmelere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

Balat, G U ve Akman, B. (2006) Lise Öğrencilerinin Psikolojik Durumlarının Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 13, 86-93.

Barut, Y ve Kalkan, M (2002) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 66-77.

Batır, R. ve Okur, A (2016) Kültürel Mesafenin Uluslararası Öğrencilerin Sosyokültürel Adaptasyonlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi, Journal of Human Sciences, 13(3), 3951-3960.

Bozkaya, M ve Aydın, İ E (2010) Kültürlerarası İletişim Kaygısı: Anadolu Üniversitesi Erasmus Öğrencileri Değişim Programı Örneği, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2(39), 29-42.

Coşkunserce, O ve Erişti, S (2017) Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Tasarım Tabanlı Araştırma Yaklaşımına Dayalı Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi, 7(1), 83-104.

Croucher, S (2011) Social Networking and Cultural Adaptation: A Theoretical Model, Journal of International and Intercultural Communication, 4(4), 259-264.

Diener, E (2000) Subjective well-being: The Science of Happiness and A Proposal for A National Index, American Psychologist, 55(1), 34-43.

Diener, E. ve Diener, M (1995) Cross-Cultural Correlates of Life Satisfaction and Self-Esteem, Journal of Personality and Social Psychology, 68(4), 653-663.

Goel, V G, Rosella, L C, Fu, L ve Alberga, A (2018) The Relationship Between Life Satisfaction and Healthcare Utilization: A Longitudinal Study, American Journal of Preventive Medicine, 1-9.

Gudykunst, W B (1998) Applying Anxiety/Uncertainty Management (AUM) Theory to Intercultural Adjustment Training, İnt. J. Intercultural Rel, 2(22), 227-250.

Gülner, B ve Balcı, Ş (2010) Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447- 483.

Gülner, B ve Balcı, Ş (2011) Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum, Literatürk Yayınları, Konya.

Hofstede, G (1980) Culture's Consequences, Sage Publications, California.

Kabakcı, G ve Şimşek, B (2015) Kültürlerarasında Göçmen Haller: "Erasmus Maceram" Dijital Hikâyeleri, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 2(1), 153-185.

Kapteyn, A, Smith, J P ve Van Soest (2009) Comparing Life Satisfaction. Researchgate, 1-48.

Kartarı, A (2001) Farklılıklarla Yaşamak/Kültürlerarası İletişim, Ankara, Ürün Yayınları.

Khaliman, Z N (2012) Socio-Cultural Adaptation of Migrants: Theoretical and Methodological Aspect, American-Eurasian Journal of Scientific Research 7(5), 187-192.

Killick, D (2008) Culture Shock and Cultural Adjustment. C. Daghish ve P. Evans (eds), Teaching in the Global Business Classroom, 20-36.

Kin, T, Wan, K, Wang, C ve Chan, W (2017) Acculturation and Cross-Cultural Adaptation: The Moderating Role of Social Sport, International Journal of Intercultural Relations, 59, 19-30.

Lin, Y (2012) Chinese International Students' Intercultural Communication Competence and Intercultural Communication Apprehension in the USA, East Tennessee State University Electronic Theses and Dissertations.

Lu, W ve Wan, J (2012) On Treating Intercultural Communication Anxiety of International Students in China, World Journal of Education, 2(1), 55-61.

Neuliep, J W (2012) The Relationship among Intercultural Communication Apprehension, Ethnocentrism, Uncertainty Reduction, and Communication Satisfaction during Initial Intercultural Interaction: An Extension of Anxiety and

Uncertainty Management (AUM) Theory, *Journal of Intercultural Communication Research*, 41(1), 1-16.

Neuliep, J W ve McCroskey, J C (1997) The Development of Intercultural and Interethnic Communication Apprehension Scales. *Communication Research Reports*, 14, 145-156.

Neuliep, J W ve Ryan D J (1998) The Influence of Intercultural Communication Apprehension and Socio-Communicative Orientation on Uncertainty Reduction During Initial Cross-Cultural Interaction, *Communication Quarterly*, 46(1), 88-99.

Özer, M ve Karabulut, Ö Ö (2003) Yaşlılarda Yaşam Doyumu, *Geriatrici*, 6(2), 72-74.

Özyürek, A, Gümüş, H ve Doğan, S (2012) Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 892-900.

Roach, K D ve Olaniran, B A (2001) Intercultural Willingness to Communicate and Communication Anxiety in International Teaching Assistants, *Communication Research Reports*, 18(1), 26-35.

Searle, W ve Ward, C (1990) The Prediction of Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross-Cultural Transitions, *International Journal of Intercultural Relations*, 14, 449-464.

Seyitoğlu, F, Güven, A ve Kocabulut, Ö (2015) Effects of Intercultural Communication Apprehension on Satisfaction of Foreign Students, *Proceedings of the First European Academic Research Conference on Global Business, Economics, Finance and Social Sciences*, 1-12.

Spencer-Rodgers, J ve McGovern, T (2002) Attitudes toward The Culturally Different: The Role of Intercultural Communication Barriers, *Affective Responses*,

Consensual Stereotypes, and Perceived Threat, *International Journal of Intercultural Relations*, 26, 609-631.

Şahin, Ş (2008) *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enst., Mersin.

Veenhoven, R (2014) *The Study of Life- Satisfaction*, Researchgate, 1-38.

Waygood, E O D, Friman, M, Taniguchi, A ve Olsson, L E (2018) *Children's Life Satisfaction and Travel Satisfaction: Evidence From Canada, Japan and Sweden*, *Travel Behaviour and Society*, 1-10.

Wolf, M T ve Patel P G (2018) *Satisfaction Guaranteed? Life Satisfaction, Institutional Factors and Self- Employment*, *Journal of Business Venturing Insights*, 9, 45-52.

Yetim, Ü (2001) *Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri*, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Yu, B ve Wright, E (2016) *Socio-Cultural Adaptation, Academic Adaptation and Satisfaction of International Higher Degree Research Students in Australia*, *Tertiary Education and Management*, 22(1), 49-64.

Zhao, L (2010) *Socio-Cultural Adjustment of International Students as Expatriates in America*, Masters Theses Specialist Projects.